

Gratangen kommune

PLANSTRATEGI 2021-2023

Vedtatt av kommunestyret ???.?.2021, sak ??/21

Innhold

1	Innledning.....	3
1.1	Kommunal planstrategi som verktøy for prioritering av kommunens planbehov.....	3
1.2	Kommunens plansystem	3
2	Overnasjonale, nasjonale og regionale forventninger	4
2.1	FNs bærekraftsmål	4
2.2	Nasjonale forventninger til kommunal planlegging	5
2.3	Regionale føringer	5
2.4	Regional samhandling	5
2.5	Interkommunalt samarbeid.....	6
3	Utviklingstrekk i Gratangen kommune - kunnskapsgrunnlag	6
3.1	Demografi og befolkningsprognoser	6
3.2	Befolkningsframskriving Gratangen 2020 – 2050 (hovedalternativ)	7
3.3	Bosetting og sysselsetting	8
3.4	Næringer.....	8
3.5	Klima og miljø	8
3.6	Utdanningsnivå.....	8
3.7	Folkehelse.....	9
3.8	Kommunal økonomi	9
4	Overordnede planer – planbehov i perioden.....	9
5	Planoversikt - Planstrategi.....	10

1 Innledning

1.1 Kommunal planstrategi som verktøy for prioritering av kommunens planbehov

Formålet med kommunal planstrategi er å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen skal arbeide med for å legge til rette for en ønsket utvikling i perioden. Kommunal planstrategi skal utarbeides og vedtas senest innen ett år etter konstituering av kommunestyret, jf. plan- og bygningsloven (pbl.) § 10-1.

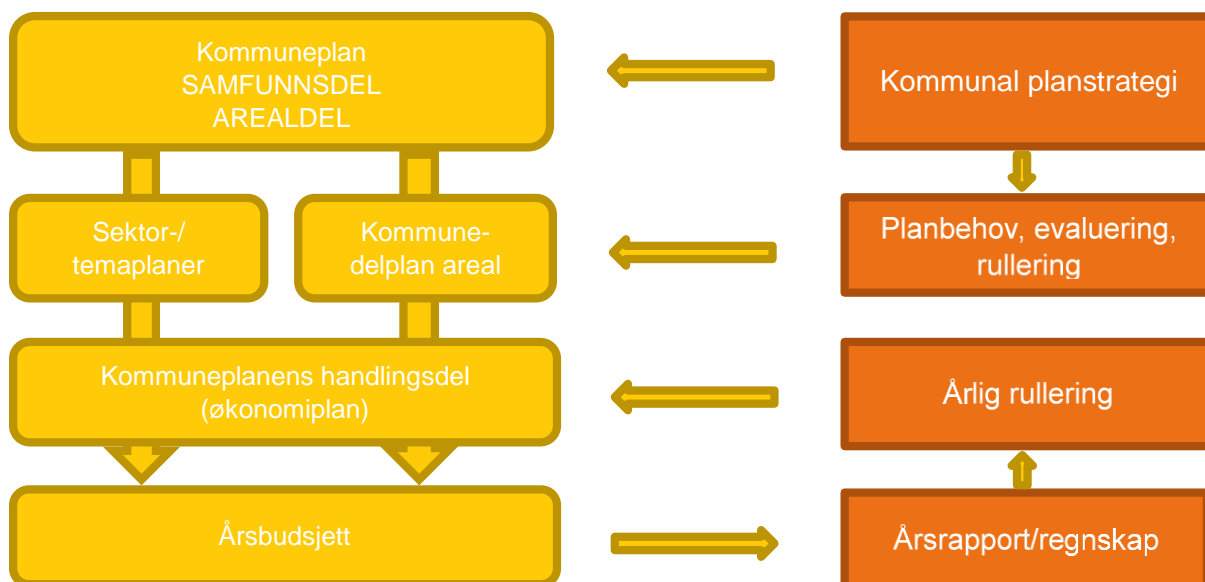
Planstrategien er et verktøy for politisk vurdering av planbehovet og hvilke planoppgaver kommunen skal prioritere i valgperioden. Planstrategien omfatter derfor en drøfting av kommunens utfordringer og valg knyttet til samfunnsutvikling og arealbruk, og en vurdering av planbehovet i perioden. Planstrategien er altså ikke en plan med mål og strategier, men et verktøy for å beslutte hvilke planoppgaver kommunen skal gjennomføre. Dette skal bidra til at planleggingen blir behovsstyrt og ikke mer omfattende enn nødvendig.

Medvirkning ved utarbeidelse av planstrategi ivaretas gjennom offentlig ettersyn minst 30 dager før kommunestyrets behandling. Pbl. har i tillegg krav om at kommunen skal innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner.

Det fremgår videre av pbl. at kommunestyret ved behandling av planstrategien skal ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Planstrategien er også et verktøy for å vurdere kommunens plansystem og planressurser.

Kommunestyret vedtok planstrategi for perioden 2016 – 2019 i møte 10.03.2016, sak 28.

1.2 Kommunens plansystem

Alle kommuner skal ha en kommuneplan. En samlet kommuneplan består både av en samfunnsdel med handlingsdel og en arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Kommuneplanens **samfunnsdel** skal behandle langsiktige utfordringer, herunder miljømessige utfordringer knyttet til universell utforming, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for samfunnsutvikling, sektorenes virksomhet og langsiktige arealbehov, og ta stilling til hvilken strategi kommunen vil legge til grunn. Hensikten med det siste er å beskrive sammenhengen mellom de langsiktige mål og strategier som trekkes opp i samfunnsdelen, og de fysiske konsekvensene.

Kommuneplanens samfunnsdel skal samordne sektorenes planer. Den skal gi retningslinjer for gjennomføring av mål og strategier, både i den kommunale virksomheten og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret den 28.09.2017, sak 47.

Kommuneplanens **arealdel** gjelder for kommunens landarealer. I tillegg er Kystplan 2 for Midt- og Sør-Troms vedtatt av kommunestyret for eget sjøareal 26.09.2019, sak 48. Kommuneplanens arealdel skal gi grunnlag for en langsiktig, forsiktig forvaltning og vern av kommunens landarealer.

Arealdelen beskriver i hovedtrekk hvordan arealene skal brukes og vernes, og hvilke hensyn som må ivaretas ved disponering av arealene. Samtidig er arealdelen utformet i et langsiktig perspektiv. Den må derfor være tilstrekkelig fleksibel slik at den er mulig å innpasse nye behov og muligheter. Det innebærer at kommunens arealdel er holdt på et relativt overordnet nivå og ikke skal være for detaljert. Spesielt gjelder dette innenfor arealformålet bebyggelse og anlegg.

Kommuneplanens arealdel ble vedtatt av kommunestyret den 22.04.2010.

Kommunestyret vedtok etter høring den 21.06.2018, sak 25 planprogram for rullering av arealplanen. Arbeidet med rullering av arealplanen stoppet imidlertid etter dette opp.

Årlig **budsjett og økonomiplan** utgjør handlingsdelen av kommuneplan og skal følge opp intensjonene i den langsiktige planen.

2 Overnasjonale, nasjonale og regionale forventninger

2.1 FNs bærekraftsmål

Norge har sluttet seg til FN sine bærekraftsmål, som skal være retningsgivende grunnlag for all samfunns- og arealplanlegging. Målenes tidshorisont er år 2030. De 17 bærekraftmålene omfatter 3 hovedområder; sosiale forhold, miljø og klima og økonomi.

2.2 Nasjonale forventninger til kommunal planlegging

I de nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019 – 2023 vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019, legger Regjeringen til grunn fire hovedutfordringer som skal følges opp i kommunens planarbeid:

- Et bærekraftig velferdssamfunn,
- et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en, forsvarlig ressursforvaltning,
- et sosialt bærekraftig samfunn, og
- et trygt samfunn for alle.

Regjeringen har i tillegg en rekke konkrete forventninger til kommunal planlegging.

2.3 Regionale føringer

Troms og Finnmark fylkeskommunes planstruktur er i støpeskjeen grunnet fylkessammenslåingen. Fylkesplan for Troms 2014-2025 gjelder inntil videre, sammen med noen andre regionale planer. De viktigste er:

- Regional plan for Landbruket i Troms 2014-2024
- Regional Transportplan 2014-2023
- Regional plan for handel og service 2016-2025
- Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027
- Regional plan for Kultur 2016-2019

2.4 Regional samhandling

Fra 1. januar 2020 ble Ofoten og Sør-Troms slått sammen til Hålogalandsrådet (Hålogaland interkommunalt politisk råd) og består av kommunene Kvæfjord, Harstad, Ibestad, Lavangen, Gratangen, Tjeldsund, Evenes og Narvik kommuner. Rollen slik det er beskrevet på rådets hjemmeside, er å legge til rette for regional og nordnorsk samfunnsutvikling på vegne av menneskene som bor i medlemskommunene.

Rådet har utarbeidet «Strategisk plan for vekst og utvikling 2020 – 2023» med 9 satsingsområder. Les mer her:

https://www.halogalandsradet.no/wp-content/uploads/2020/12/STRATEGISK-PLAN-HALOGALANDSRADET-16_12_20.pdf

2.5 Interkommunalt samarbeid

Gratangen kommune i utstrakt grad samarbeidet med andre kommuner om løsning av kommunale tjenester og oppgaver. I Statsforvalterens «status for interkommunalt samarbeid i Troms og Finnmark er Gratangen registrert som deltaker i 27 ordninger, og er vertskommune for 4 av dem. K4-samarbeidet med Salangen og Lavangen omfatter 5 samarbeidsområder; lønn- og regnskap, barnevern, IKT, kommunal innføring og kart og oppmåling.

Gratangen: 27 registrerte samarbeidsordninger, vertskommune for 4 ordninger		
Nr	Navn samarbeidsordning	Kommuner
1	110-sentralen i Salten Brann IKS	Gratangen og 42 kommuner i Nordland
2	Komrev nord IKS	Alle kommuner i Troms med tillegg av Berlevåg, Gamvik, Lebesby, Vardø og 6 kommuner i Nordland
3	Interkommunalt arkiv Tromsø IKS (IKAT)	19 kommuner i Troms
4	SMISO Troms	19 kommuner i Troms
5	Kommunekraft AS	15 kraftkommuner i Troms og Finnmark
6	Midtre Hålogaland Friluftsråd	Tjeldsund, Gratangen, Lavangen, Harstad, Kvæfjord, Ibestad, Salangen, Evenes, Narvik
7	Barnevernvakt Midt- og Sør-Troms	Bardu, Dyrøy, Gratangen, Ibestad, Lavangen, Salangen, Målselv, Sørreisa
8	Hålogaland interkommunale politiske råd-Hålogalandsrådet	Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Lavangen, Gratangen, Tjeldsund, Narvik, Evenes
9	Hålogaland Revisjon AS	Bardu, Lavangen, Tjeldsund, Gratangen, Dyrøy, Salangen, Narvik, Evenes
10	IUA Sør-Troms	Gratangen, Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Lavangen, Salangen, Tjeldsund
11	Hålogaland Kraft AS	Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Gratangen, Tjeldsund, Lødingen
12	Kompetanseregion Sør-Troms	Harstad, Kvæfjord, Ibestad, Gratangen, Tjeldsund
13	PPT Harstad	Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Gratangen, Tjeldsund
14	Sør-Troms og Ofoten interkommunale skadefellingslag	Gratangen, Lavangen, Evenes, Tjeldsund, Narvik
15	Astafjord Vekst AS	Salangen, Lavangen, Gratangen, Dyrøy
16	Astafjord barneverntjeneste	Salangen, Lavangen, Gratangen
17	Astafjord IKT	Salangen, Lavangen, Gratangen
18	Astafjord kart og oppmåling	Salangen, Lavangen, Gratangen
19	Astafjord kemnerkontor	Salangen, Lavangen, Gratangen
20	Astafjord lønn og regnskap	Salangen, Lavangen, Gratangen
21	Innkjøpsamarbeid i Ofoten	Narvik, Evenes, Gratangen
22	Legevakten i Narvik	Narvik, Ballangen, Gratangen
23	Narvik og omegn krisesenter	Narvik, Evenes, Gratangen
24	NAV Narvik-Evenes-Gratangen	Narvik, Evenes, Gratangen
25	Ofoten Brann IKS	Narvik, Gratangen, Evenes
26	Landbruksamarbeid Bardu-Gratangen	Bardu, Gratangen
27	Veterinæravtområde Narvik	Narvik, Gratangen

3 Utviklingstrekk i Gratangen kommune - kunnskapsgrunnlag

3.1 Demografi og befolkningsprognoser

De regionale framskrivingene viser at befolkningen i Norge vokser med 11 prosent fram til 2050, men at denne veksten er ujevnt fordelt geografisk.

Resultatene viser at befolkningen sentraliseres: befolkningsveksten er særlig tydelig på Østlandet, og i og rundt de store byene. Mange av nedgangskommunene ligger i distriktene. Av disse er mange

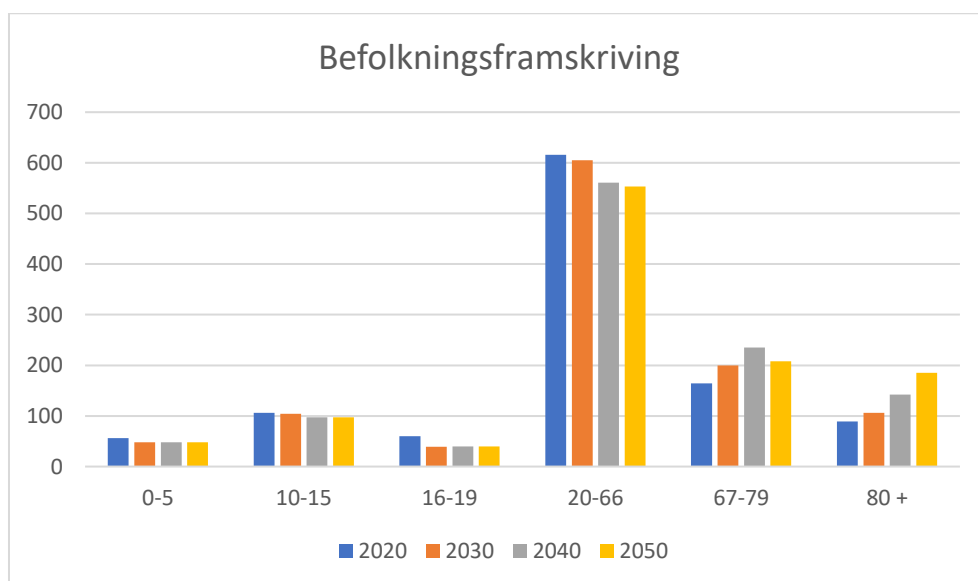
innlandskommuner, kommuner langs svenskegrensa, samt kommuner nord i Trøndelag og i Nord-Norge.

En konsekvens av sentraliseringen er sterkere aldring i utkanten. Unge voksne flytter til sentrale strøk og får sine barn der, mens de eldre blir igjen på bygda. Innbyggerne i distriktskommunene er relativt gamle allerede i dag. I dag er under 10 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene 70 år eller eldre, mens tallet er over 17 prosent i de minst sentrale kommunene. Framskrivningene viser at befolkningen i distriktene fortsatt vil være eldst.

Gratangen har de senere år hatt et svakt synkende innbyggertall.

3.2 Befolkningsframskriving Gratangen 2020 – 2050 (hovedalternativ)

Alder/år	2020	2030	2040	2050	Endring 2020 - 2050
0-5	56	48	48	48	-8
6-15	106	104	97	97	-9
16-19	60	39	40	40	-20
20-66	616	605	561	553	-93
67-79	164	200	235	208	44
80 +	89	106	142	185	96
Sum	1091	1102	1123	1131	40

Kilde: SSB's befolkningsstatistikk

Tabell og diagram viser at:

- Barnehagegruppen minker.
- Det blir færre barn i skoleplikt alder.
- Det blir færre i yrkesaktiv alder (de bakenforliggende tall viser at reduksjonen er størst i alderskategorien 20 – 40 år).
- Aldersgruppen 67 – 79 år øker mye frem mot 2050. Økningen er relativt stor allerede i 2030.

- Aldersgruppen over 80 år øker betydelig og står for den aller største veksten i det samlede folketallet.

3.3 Bosetting og sysselsetting

Gratangen består av flere «tettsteder» som innbyggerne har tette forhold til. Kommunesenteret Årstein har viktige samfunnsfunksjoner som rådhus, lege og helsesenter.

Det er mange som pendler både inn og ut av kommunen. Innpendlingen i 2019 var 120 personer. Utpendlingen var om lag 175 personer. Både inn- og utpendling har økt de siste årene, men innpendlingen har økt desidert mest.

Gratangen har i de senere årene vært blant tredjedelen med høyest arbeidsledighet av kommunene i Troms.

Bygging av nye boliger har stagnert. Tilgjengelige tomter avsatt til boligformål oppfattes i liten grad som attraktive. Mange bruktboliger ligger lenge på markedet før de selges til nye eiere, og brukte boliger omsettes til lave priser sammenlignet med kostnadene for å bygge bolig. Bankene er lite villig til å finansiere boligbygging i distriktskommunene, noe som gjør at man må ha svært høy egenkapital eller få finansiering gjennom Husbankens startlånsordning.

3.4 Næringer

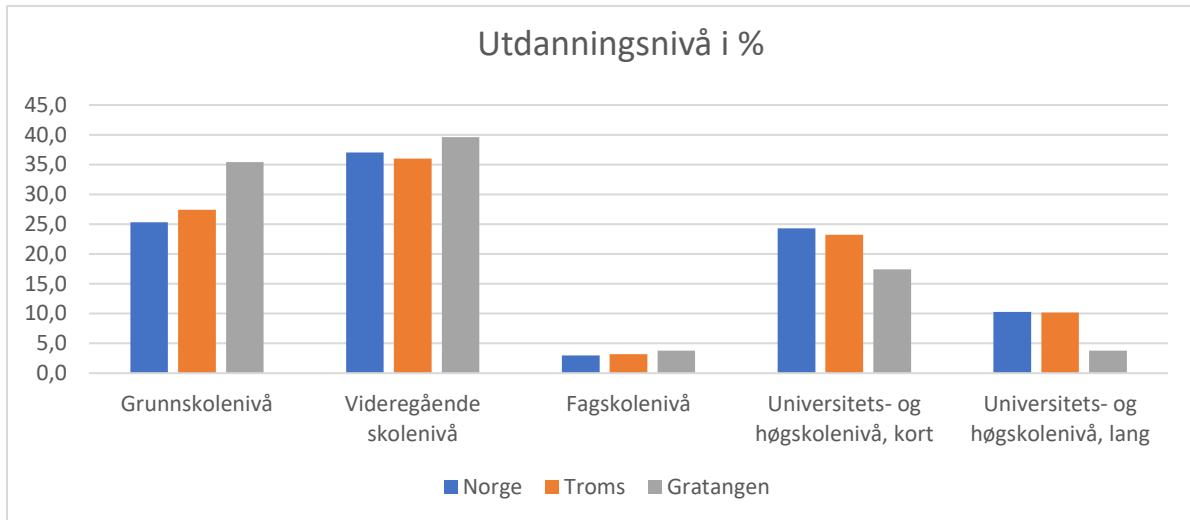
Viktige næringer i Gratangen blå sektor (fiske, oppdrett, fiskeforedling), samt bygg- og anleggsvirksomhet. Jordbrukssektoren har også en del sysselsatte, men utviklingen har som i landsdelen for øvrig vært negativ de siste årene. Reiselivsnæringen har vært et satsingsområde, men er en næring som har vært sterkt rammet økonomisk av koronapandemien. Hovedvekten av andel sysselsatte jobber dog innenfor offentlig sektor, hvor særlig helse- og omsorg og undervisningssektoren sysselsetter en stor andel.

3.5 Klima og miljø

Klimaet er i endring. Som følge av global oppvarming vil klimaendringene gi oss utfordringer som vi må forberede oss på og tilpasse oss til. Det spås hyppigere tilfeller av intens nedbør og kraftige stormer, samtidig som temperaturøkningene for de nordligste fylkene antas høyere enn for Sør-Norge. Flom og skred kan opptre på steder som ikke tidligere har vært utsatt, og skredfaren øker mest langs kysten. Flomsesongen endres og utvides. Havnivået vil stige frem mot år 2100. Dette må det tas hensyn til når nye bygg og anlegg skal planlegges.

3.6 Utdanningsnivå

I 2015 hadde om lag 20 % av befolkningen i Gratangen over 16 år høgskole eller universitetsutdanning. Ca. 4 % hadde mer enn 4 års utdanning på høgskole eller universitet. Tallene har endret seg lite til 2019. Som vi ser ligger Troms på landsgjennomsnittet når det gjelder høyere utdanning med om lag 33 – 34 %, mens det er en betydelig lavere andel som har slik utdanning i Gratangen kommune.

Kilde: SSB's utdanningsstatistikk

3.7 Folkehelse

Befolkningen i Gratangen har noe høyere forekomst av diabetes, kols, astma, overvekt og hjerte/karsykdommer enn landsgjennomsnittet. Andel uførepensjonister i yrkesaktiv alder er 19,1 %, det vil si at hver femte gratangsværing i yrkesaktiv alder har uføretrygd. Det er bare én kommune i Troms og Finnmark som har høyere uføretall.

3.8 Kommunal økonomi

Økonomisk handleevne gjennom en sunn kommuneøkonomi gjør at en kommune kan løse sine oppgaver på en god måte. Ved å ha penger på bok, altså fondsreserver, kan kommunen håndtere uforutsatte endringer i inntekter og utgifter. Fondsmidler bør ikke benyttes til å dekke løpende drift. Gratangen kommune har i alle årene i økonomiplanperioden budsjettet med negativt netto driftsresultat. Budsjett og økonomiplan balanseres med bruk av fondsmidler, noe som over tid svekker kommunens økonomiske handleevne.

Som nevnt over viser prognosene for befolkningsutvikling at det blir færre barn i gruppen 0 – 19 år, mens antall eldre øker betydelig. Denne utviklingen gjør at det vil være behov for omfordeling av kommunens driftsmidler.

4 Overordnede planer – planbehov i perioden

Utarbeiding av planer som krever avsetning av personellmessige ressurser er begrenset, og gjennomføring forutsetter skalering til det som kan gjennomføres med de personalressurser og med den kompetanse som finnes i Gratangen kommune i dag. Alternativt må det avsettes midler til å engasjere eksternt bistand, ev. via samarbeidsprosjekter eller eksterne tilskudd.

Kommuneplanens **samfunnsdel** ble vedtatt av kommunestyret høsten 2017. Planen vurderes fortsatt å være relevant og det foreslås ikke rullering av den i perioden.

Ved behandling av planstrategi for perioden 2016 – 2019 vedtok kommunestyret at kommuneplanens **arealdel** skulle rulleres. Planprogram ble utarbeidet og vedtatt våren 2018. Etter det stoppet arbeidet opp. Prosessen gjenopptas nå i et samarbeid med Lavangen og Salangen kommuner, og med tilskudd fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

I samarbeid med Narvik og Evenes kommuner er utarbeidelse av ny helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) i sluttfasen. Som følge av dette bør kommunens overordnede **beredskapsplan** rulleres.

5 Planoversikt - Planstrategi

Plan	Vedtatt år	Videreføres	2021	2022	2023	Ansvar
Kommuneplaner						
Kommuneplanen – samfunnsdel	2017	X				Adm
Kommuneplanen – arealdel	2010		X	X		FU
Økonomiplan – kommuneplanens handlingsdel	Årlig		X	X	X	Adm
Sektor-/tema-planer						
Hovedplan vann	2008				X	FU
Trafikksikkerhetsplan	2009			X		FU
Energi- og klimaplan	2011				X	FU
Tiltaksplan for skogbruk	2004			X		FU
Plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv	2018	X				OK
Kulturminneplan	2017		X			OK
Plan for overgang fra barnehage til skole	2017		X			OK
Handlingsplan mot mobbing	2017		X			OK
Oppvekstplan	2017		X			OK
Kompetanseplan for barnehageansatte	Ny		X			OK
Bibliotekplan	2014			X	X	OK
Helse- og omsorgsplan, inkl. smittevern	1996		X			HO
Plan for habilitering og rehabilitering	2018				X	HO
Kompetanseplan for helse og omsorg	2020				X	HO
Rusmiddelpolitisk handlingsplan	2016		X			Adm
Boligsosial handlingsplan	2013			X		Adm
Næringsplan	2002			X	X	Adm
Arealplaner (område- og reguleringsplaner)						
Brattberg - næringsformål	2002		X			FU
Hellarbogen - næringsformål	2001		X			FU
Indre Foldvik - boligformål	Ny				X	FU
Elvenes – boligformål	Ny			X		FU
Årstein - sentrumsområde	2005				X	FU
Kystsoneplan	2019	X				FU
Andre planer						
Beredskapsplan	2016		X			Adm